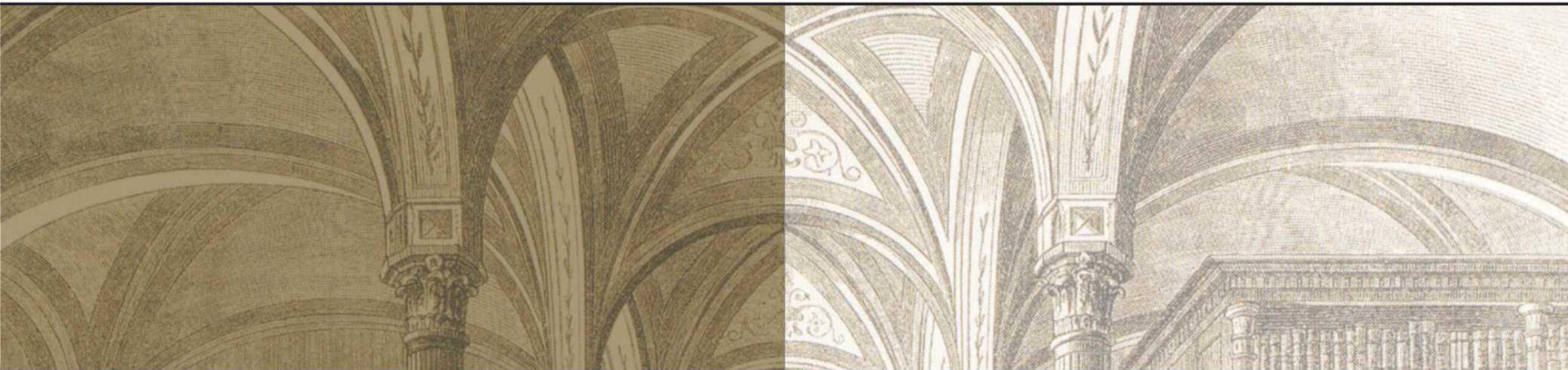

HUNMARC – MARC 21 átállás az MTA KIK-ben

Kasza Zsófia

„Hol a világ elébb?” „Hol a könyv
dolgunk a világon?” „Ment-
b?” „Hol a könyv, mely cé-
gon?” „Ment-e a könyvek a
nyv, mely célhoz vezet?”

„Hol a világ elébb?” „Hol
dolgunk a világon?” „Ment-
b?” „Hol a könyv, mely cé-
gon?” „Ment-e a könyvek a
nyv, mely célhoz vezet?”

MACS Szakmai nap

2016. március 3.

HUNMARC- MARC 21 átállás

Az MTA KIK több egységében folyik katalógusépítő munka:

- Gyűjteményszervezési Osztály
- Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye (ezen belül: Lukács Archívum)
- Keleti Gyűjtemény
- Tájékoztatási és Olvasószolgálati Osztály
- + külső források (retrospektív katalóguskonverzió)

HUNMARC- MARC 21 átállás

- Az MTA KIK-ben a gépi katalogizálás 1992-ben indult.
- Egységes, írott, az összes egységre kiterjedő, az érvényben lévő szabványokat és az egyes állományrészek speciális jellegzetességeit figyelembe vevő házi szabályzat mindezidáig nem állt rendelkezésre
 - más-más szemléletet tükröző, eltérő adatszerkezetű- és tartalmú rekordok jöttek létre.

HUNMARC- MARC 21 átállás

1. Általános feldolgozási hibák, problémák:

- eltérő rendszerekből betöltött rekordok: különböző szerkezet, adattartalom
- vonatkozó szabványok ismeretének hiánya / a szabványok be nem tartása
- eltérő mélységű rekordok
- pontatlan adatbevitel: elírások
- indikátorok használatának mellőzése, ill. hibás használata
- besorolási adatok egységesítésének hiánya, az indexekbe való behasonlítás hiánya
- nehézkes, rosszul rögzült munkamenet (tipikus hibalehetőség: duplikálás, egyszerre több megnyitott rekord)

HUNMARC- MARC 21 átállás

2. Duplum kezelés: alapvetően két probléma: ha felismerjük, hogy duplum példánnyal van dolgunk és ha nem...

- Sikertelen behasonlítás: nem kerül felismerésre a duplum:
 - alapvető cél, hogy egy leíráshoz kerüljenek a különböző példányok, DE!
 - ha valamilyen oknál fogva nem sikerül megtalálni az első példányhoz tartozó leírást (elgépelés, rossz indikátor, stb.) → utólagos javítás, egységesítés!
 - retrospektív konverziónál (régikönyvek!)
- Sikeres behasonlítás: duplum felismerése → vannak-e példányjellemzők és mely mezőkben?

MEGOLDÁS: duplum szűrések, 5XX mezők rendbetétele a példányjellemzők megfelelő rögzítéséhez (\$5 almező!)

HUNMARC- MARC 21 átállás

3. Kolligátumok kezelése: mi a bibliográfiai egység?

- törzsgyűjteményben: a leírás a művekről készül
- Keleti Gyűjtemény: a példány kerül leírásra közös főcím nélküli egyszerűs/többszerzős gyűjteményként
- Kézirattár: öszvér megoldás: a leírás a műről készül, de gyűjteményes műveknél szokásos módon 505-ös tartalom mező is szerepel

MEGOLDÁS: gyakorlat egységesítése, az egyes leírások összekapcsolása Aleph kapcsolati mezővel: LKR ANA + 5XX mezők rendbetétele a példányjellemzők megfelelő rögzítéséhez (501-es mezőben felsorolhatóak az egybekötött művek, de az \$5 mező használata elengedhetetlen!)

HUNMARC- MARC 21 átállás

4. Kötetkezelés

Kialakult gyakorlatunk: egy rekordon belüli kötetkezelés 787-es mezőkkel : tehát többlépcsős összefoglaló szintű leírás.

- DE! nem következetesen alkalmazva: gyakran csak 1 kötet szerepel 1 rekordon és az is kétféleképpen: egylépcsős leírással, vagy többlépcsős monografikus leírással.
- sok probléma forrása: kezelhetetlenül hosszú rekordok, nehézkes visszakeresés, duplumok, példányjellemzők...
- a MARC21-ben a 774-es mezőbe konvertálódtak 787-es mezőkben lévő tartalmak, de a problémákat ez nem oldja meg

MEGOLDÁS: 1. az eddigi rekordok egyesítése 2. átállás a rekordkapcsolással történő kötetkezelésre...?

HUNMARC- MARC 21 átállás

5. Sorozati rekordok

- sajátos kezelés: többkötetes könyv közös adatai és az időszaki kiadványok között félúton
- a könyvfeldolgozás kapcsán készültek el a sorozati rekordok, leírásuk nem volt összhangban az időszaki kiadvány szabvánnyal (008, 222, 260\$c, 362, 515 mezők)
- változott az alsorozatok leírási elve:
 - kezdetben rekordkapcsolással (fősorozathoz)
 - később egylépcsős leírással (245 \$a \$n \$p)

HUNMARC- MARC 21 átállás

6. A latin betűs írástól eltérő írásrendszerekben íródott dokumentumok feldolgozása

- Eddigi gyakorlat: csak transzliterált formában az adatok.
- MARC21: új lehetőségek (*Multiscript records* „D” függelék)
→ többféle írásrendszerben is közöljük az adatokat a 880-as mezőben
- Törzsgyűjtemény anyaga: a házi szabályzat csak a címek közlését írja elő az eredeti írásrendszerben.
- DE! Az MTA KIK Keleti Gyűjteményében a 880-as mező ennél kiterjedtebb használata is indokolt. (A Keleti Gyűjtemény a mező használatát már korábban elkezdte, a MARC21-re való átállással a \$6-os almező használatára nyílt mód.)

HUNMARC- MARC 21 átállás

7. Authority adatbázis

Az MTA KIK saját authority adatbázist épít és tart karban (személynevek a teljesség igényével, testületek közül az MTA-hoz köthetők teljes részletességgel, névváltozások nyomon követésével).

Probléma: az indexekbe ill. az authority adatbázisba való behasonlítás elmaradása miatt nem érvényesül maradéktalanul az egységesített személynév használatának alapelve.

MEGOLDÁS: az indexek és az adatbázis folyamatos karbantartása, javítása + az authority rekordok létrehozásával foglalkozó házi szabályzat elkészítése.

HUNMARC- MARC 21 átállás

Változásokra volt szükség: egységes feldolgozási gyakorlat kialakítása, házi szabályzatok készítése

Kiindulás: MARC21 munkabizottság felállítása, ahol minden különgyűjtemény, valamint az Olvasószolgálat is képviseltette magát. Feladatok:

- az eltérő feldolgozási gyakorlatok feltérképezése
- érvényben lévő magyar és nemzetközi szabványok áttekintése
- MARC21 adatcsere formátum áttekintése az eredeti forrás, valamint a hazai gyakorlatok figyelembevételével
- HUNMARC MARC21 megfeleltetés → KONVERZIÓ + Házi szabályzatok elkészítése, illetve használatuk beépítése a munkafolyamatokba

HUNMARC- MARC 21 átállás

Eddigi eredmények:

- az MTA KIK intraneten: <http://intranet.mtak.hu/>
- az Aleph mezősúgókbán
- távoli hozzáféréssel:
katalogizalasi.szabalyzat@gmail.com

HUNMARC- MARC 21 átállás

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!